

Instytut Uprawy
Nawożenia i Gleboznawstwa
Państwowy Instytut Badawczy

Agnieszka Rutkowska

**ZASADY WPROWADZANIA DO OBROTU
NAWOZÓW I ŚRODKÓW WSPOMAGAJĄCYCH
UPRAWĘ ROŚLIN
ZGODNIE Z PRAWEM KRAJOWYM
PRZEWODNIK DLA PRODUCENTÓW**

Puławy 2023

INSTYTUT UPRAWY NAWOŻENIA I GLEBOZNAWSTWA
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY
ul. Czartoryskich 8, 24-100 Puławy
tel. (81) 4786 700, 4786 800; fax: (81) 4786 900
e-mail: iung@iung.pulawy.pl www.iung.pulawy.pl
Dyrektor: *prof. dr hab. Wiesław Oleszek*

**Opracowano w ramach zadania 1.2. „Doskonalenie internetowej bazy danych
o produktach nawozowych” z dotacji budżetowej przeznaczonej na realizację zadań
Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w 2023 r.**

Zdjęcie na okładce: *mgr inż. Sławomir Jurak*

Opracowanie techniczne: *mgr Katarzyna Mikulska*

WSTĘP

Podstawą wprowadzania produktów nawozowych do obrotu w Polsce są regulacje w zakresie prawa krajowego wynikające z przepisów Ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu oraz rozporządzenie (WE) 2019/1009 ustanawiające przepisy dotyczące udostępniania na rynku produktów nawozowych UE, zmieniające rozporządzenia (WE) nr 1069/2009 i (WE) nr 1107/2009 oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 2003/2003. Rozporządzenie (WE) 2019/1009 uporządkowało europejski rynek produktów nawozowych mineralnych, organicznych i organiczno-mineralnych. Niemniej jednak znaczna część producentów korzysta ze ścieżki rejestracji nawozów i środków wspomagających uprawę roślin zgodnie z prawodawstwem krajowym. W związku z dynamicznym rozwojem rynku produktów nawozowych, szczególnie w zakresie tworzenia nowych technologii zmierzających do wykorzystania środków pochodzenia organicznego, w tym produktów odpadowych bądź produktów o wielokierunkowym działaniu, tj. odżywczym, stymulującym wzrost i rozwój roślin oraz wpływających korzystnie na poprawę określonych paramentów środowiska glebowego, producenci często stają przed wyzwaniem, jakim jest właściwa klasyfikacja produktu zgodnie z ustawą o nawozach i nawożeniu. Klasyfikacja ta wytycza bowiem dalszą ścieżkę rejestracyjną, począwszy od ustalenia zakresu badań fizykochemicznych po uzyskanie właściwych opinii, opracowanych przez jednostki wskazane w rozporządzeniu wykonawczym do ustawy o nawozach i nawożeniu.

Niniejszy poradnik jest dedykowany podmiotom wprowadzającym do obrotu handlowego w Polsce nawozy i środki wspomagające uprawę roślin. Zawiera on praktyczne informacje, uporządkowane tematycznie, w zakresie wymagań prawnych oraz procedur wprowadzania do obrotu ww. produktów nawozowych, z uwzględnieniem nowych przepisów prawnych. W poradniku zostały zawarte również odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania.

Kierownik zadania 1.2. dotacji celowej
Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

dr hab. Agnieszka Rutkowska

SPIS TREŚCI

I. PODSTAWA PRAWNA.....	5
II. KLASYFIKACJA PRODUKTÓW NAWOZOWYCH.....	6
III. SZCZEGÓŁOWE WYMAGANIA W ZAKRESIE WPROWADZANIA DO OBROTU PRODUKTÓW NAWOZOWYCH.....	8
III.1. Nawozy mineralne.....	8
III.2. Nawozy organiczne i organiczno-mineralne	11
III.3. Stymulatory wzrostu.....	13
III.4. Środki poprawiające właściwości gleby.....	14
III.5. Nawozowe produkty mikrobiologiczne	14
III.6. Produkty pofermentacyjne	14
IV. ODPADY WYKORZYSTYWANE JAKO SUROWCE DO PRODUKCJI NAWOZÓW I ŚRODKÓW WSPOMAGAJĄCYCH UPRAWĘ ROŚLIN.....	19
V. PROCEDURA OPINIOWANIA PRODUKTÓW NAWOZOWYCH	21
V.1. Przebieg procedury opiniowania.....	21
V.2. Jednostki uprawnione do prowadzenia badań.....	23
V.2.1. <i>Badania jakościowe i badania w zakresie dopuszczalnych wartości zanieczyszczeń.....</i>	<i>23</i>
V.2.2. <i>Badania rolnicze .....</i>	<i>23</i>
V.3. Dokumentacja niezbędna do opracowania opinii w procesie rejestracyjnym	25
VI. POZWOLENIE MINISTRA WŁAŚCIWEGO DO SPRAW ROLNICTWA NA WPROWADZENIE DO OBROTU NAWOZÓW I ŚRODKÓW WSPOMAGAJĄCYCH UPRAWĘ ROŚLIN.....	26
VII. DANE TELEADRESOWE I PRZYDATNE LINKI	28
VIII. NAJCZĘŚCIEJ ZADAWANE PYTANIA.....	30

I. PODSTAWA PRAWNA

1. Ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz.U. z 2023 r. poz. 569 z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz.U. z 2023 r. poz. 1587, z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz.U. z 2023 r. poz. 1478, z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 13 lipca 2023 r. o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie biogazowni rolniczych, a także ich funkcjonowaniu (Dz.U. z 2023 r. poz. 1597).
5. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 czerwca 2008 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o nawozach i nawożeniu (Dz.U. z 2008 r. nr 119 poz. 765, z późn. zm.).
6. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określające przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego) (Dz.Urz. UE L 300 z 14.11.2009 r., str. 1; z późn. zm.).
7. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 8 września 2010 r. w sprawie sposobu pakowania nawozów mineralnych, umieszczania informacji o składnikach nawozowych na tych opakowaniach, sposobu badania nawozów mineralnych oraz typów wapna nawozowego (Dz.U. z 2010 r. nr 183 poz. 1229).
8. Rozporządzenie Komisji UE nr 142/2011 z dnia 25 lutego 2011 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 określającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, oraz w sprawie wykonania dyrektywy Rady 97/78/WE w odniesieniu do niektórych próbek i przedmiotów zwolnionych z kontroli weterynaryjnych na granicach w myśl tej dyrektywy (Dz.Urz. UE L 54 z 26.02.2011 r., str. 1; z późn. zm.).
9. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 stycznia 2015 r. w sprawie procesu odzysku R10 (Dz.U. z 2015 r. poz. 132).
10. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1009 z dnia 5 czerwca 2019 r. ustanawiające przepisy dotyczące udostępniania na rynku produktów nawozowych UE, zmieniające rozporządzenia (WE) nr 2069/2009 i (WE) nr 1107/2009 oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 2003/2003 (Dz.Urz. UE L 170 z 25.6.2019 r., str. 1; z późn. zm.).
11. Rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 2 stycznia 2020 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz.U. z 2020 r. poz. 10).
12. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 stycznia 2023 r. w sprawie „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganiu dalszemu zanieczyszczeniu” (Dz.U. z 2023 r. poz. 244).
13. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 października 2023 r. w sprawie szczegółowej listy substratów możliwych do wykorzystania w biogazowni rolniczej (Dz.U. z 2023 r. poz. 2230).

II. KLASYFIKACJA PRODUKTÓW NAWOZOWYCH

Zgodnie z Ustawą z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu produkty przeznaczone do zwiększania żyzności gleby lub wpływające korzystnie na wzrost, rozwój i plonowanie roślin klasyfikuje się jako nawozy, środki wspomagające uprawę roślin bądź nawozowe produkty mikrobiologiczne. Ustawa wprowadza następujące definicje ww. produktów:

1. **Nawozy** – produkty przeznaczone do dostarczania roślinom składników pokarmowych lub zwiększania żyzności gleb albo zwiększania żyzności stawów rybnych, którymi są nawozy mineralne, nawozy naturalne, nawozy organiczne i nawozy organiczno-mineralne:
  - a) nawozy mineralne – niebędące produktami nawozowymi UE nawozy nieorganiczne produkowane w drodze przemian chemicznych, fizycznych lub przerobu surowców mineralnych, w tym wapno nawozowe, do którego zalicza się wapno nawozowe zawierające magnez, a także niektóre nawozy pochodzenia organicznego;
  - b) nawozy naturalne:
    - obornik, gnojówka, gnojowica,
    - pochodzące od zwierząt gospodarskich, w rozumieniu przepisów o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich, odchody, z wyjątkiem odchodów pszczół, bez dodatków innych substancji,
    - guano – przeznaczone do rolniczego wykorzystania;
  - c) nawozy organiczne – niebędące produktami nawozowymi UE nawozy wyprodukowane z substancji organicznych, w tym komposty, a także komposty wyprodukowane z udziałem dżdżownic;
  - d) nawozy organiczno-mineralne – niebędące produktami nawozowymi UE mieszaniny nawozów mineralnych i organicznych.
2. **Środki wspomagające uprawę roślin**, tj. środki poprawiające właściwości gleby, stymulatory wzrostu oraz podłoża do upraw:
  - a) środek poprawiający właściwości gleby – niebędące produktami nawozowymi UE substancje dodawane do gleby w celu poprawy jej właściwości lub jej parametrów chemicznych, fizycznych, fizykochemicznych lub biologicznych;
  - b) stymulator wzrostu – niebędący produktem nawozowym UE związek organiczny lub mineralny lub jego mieszanina, wpływający korzystnie na rozwój roślin lub inne procesy życiowe roślin, z wyłączeniem regulatora wzrostu będącego środkiem ochrony roślin w rozumieniu przepisów o ochronie roślin;
  - c) podłoże do upraw – niebędący produktem nawozowym UE materiał inny niż gleba, w tym substraty, w którym uprawiane są rośliny.
3. **Nawozowe produkty mikrobiologiczne** – produkty zawierające wyłącznie mikroorganizmy, w tym mikroorganizmy martwe lub nieaktywne, lub konsorcja tych mikroorganizmów oraz substancje stanowiące pożywkę dla tych mikroorganizmów i ich metabolity, a także nieszkodliwe substancje resztkowe z pożywek, które poprawiają aktywność biologiczną gleby lub stymulują procesy odżywiania roślin lub grzybów, a wyłącznym celem ich zastosowania jest poprawa efektywności wykorzystania składników pokarmowych przez rośliny lub grzyby, ich odporności na stres abiotyczny, ich cech jakościowych lub przyswajalności przez nie składników pokarmowych z form trudno dostępnych w glebie.

- 4. Produkty pofermentacyjne** – przeznaczone do rolniczego wykorzystania płynne lub stałe substancje organiczne powstające w wyniku procesu produkcji biogazu rolniczego w rozumieniu *art. 2 pkt 2 Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz.U. z 2023 r., poz. 1436 i 1597)* wytworzonego z:
- a) biomasy w postaci odchodów zwierzęcych, słomy i innych, niebędących niebezpiecznymi, naturalnych substancji pochodzących z produkcji rolniczej lub leśnej lub
  - b) innych substratów służących do produkcji biogazu niezagrażających zdrowiu ludzi, zwierząt lub środowiska określonych w przepisach wydanych *na podstawie art. 4 Ustawy z dnia 13 lipca 2023 r. o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie biogazowni rolniczych, a także ich funkcjonowaniu.*

III. SZCZEGÓŁOWE WYMAGANIA W ZAKRESIE WPROWADZANIA DO OBROTU PRODUKTÓW NAWOZOWYCH

Nawozy i środki wspomagające uprawę roślin powinny spełniać określone wymagania, dzięki którym możliwe jest ich właściwe sklasyfikowanie zgodnie z ustawą o nawozach i nawożeniu oraz potwierdzenie, że nie stwarzają zagrożenia dla zdrowia ludzi, zwierząt i środowiska. Nawozy i środki wspomagające uprawę roślin podlegają zatem poniższym badaniom:

- jakościowym – w zakresie spełniania wymagań odnośnie deklarowanych parametrów jakościowych,
- potwierdzającym spełnianie wymagań w zakresie dopuszczalnych wartości zanieczyszczeń,
- niektóre produkty podlegają również badaniom rolniczym potwierdzającym ich korzystne oddziaływanie na określone parametry gleby lub wpływ na wzrost, rozwój i plonowanie roślin lub ich cechy jakościowe.

Wszystkie produkty nawozowe poddawane są ocenie pod względem zawartości zanieczyszczeń. Wymagania w zakresie deklarowanych zawartości składników pokarmowych zostały określone w stosownych rozporządzeniach jedynie dla nawozów mineralnych, organiczno-mineralnych i organicznych. Parametry jakościowe środków wspomagających uprawę roślin deklaruje producent lub inny podmiot wprowadzający produkt do obrotu w Polsce.

III.1. Nawozy mineralne

Wymagania dla nawozów mineralnych zostały sprecyzowane w dwóch aktach prawnych:

- Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 czerwca 2008 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o nawozach i nawożeniu – w zakresie deklarowanych minimalnych zawartości podstawowych składników nawozowych: azotu (N), fosforu (P_2O_5) i potasu (K_2O) oraz dopuszczalnych wartości zanieczyszczeń;
- Rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 8 września 2010 r. w sprawie sposobu pakowania nawozów mineralnych, umieszczania informacji o składnikach nawozowych na tych opakowaniach, sposobu badania nawozów mineralnych oraz typów wapna nawozowego – w zakresie minimalnych zawartości składników drugorzędnych: wapnia (Ca), magnezu (Mg), sodu (Na), siarki (S) dla nawozów zawierających podstawowe składniki nawozowe z dodatkiem składników drugorzędnych; w zakresie minimalnych zawartości mikroskładników dla stałych lub płynnych mieszanek mikroskładników nawozowych oraz dla nawozów zawierających podstawowe lub drugorzędne składniki nawozowe z dodatkiem mikroskładników.

Tabela 1

Wymagania odnośnie minimalnej deklarowanej zawartości składników nawozowych w nawozach mineralnych (wg rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 czerwca 2008 r.)

Nawóz	
stały	płynny
(% , m/m)	
Azot całkowity (N) – 2,0	Azot całkowity (N) – 1,0
Fosfor (P_2O_5) – 2,0	Fosfor (P_2O_5) – 1,0
Potas (K_2O) – 2,0	Potas (K_2O) – 1,0

Tabela 2

Wymagania odnośnie minimalnej zawartości deklarowanych składników nawozowych w nawozach mineralnych zawierających podstawowe składniki nawozowe z dodatkiem składników drugorzędnych: wapnia (Ca), magnezu (Mg), sodu (Na), siarki (S)
(wg rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 8 września 2010 r.)

Składnik nawozowy	Zawartość (%)
Tlenek wapnia (CaO)/wapń (Ca)	1,0/0,7
Tlenek magnezu (MgO)/magnez (Mg)	1,0/0,6
Tlenek sodu (Na ₂ O)/sód (Na)	1,5/1,1
Trójtlenek siarki (SO ₃)/siarka (S)	2,5/1,0

UWAGA!

- deklarację zawartości wapnia (Ca) sporządza się tylko wówczas, gdy jest on rozpuszczalny w wodzie;
- deklaracja zawartości magnezu (Mg), sodu (Na), siarki (S) oraz mikroskładników nawozowych:
  - zawartość rozpuszczalna w wodzie – składnik jest całkowicie rozpuszczalny w wodzie,
  - zawartość całkowita i zawartość rozpuszczalna w wodzie – zawartość rozpuszczalna w wodzie stanowi co najmniej ¼ zawartości całkowitej,
  - zawartość całkowita – pozostałe przypadki.

Tabela 3

Wymagania odnośnie minimalnej zawartości deklarowanych mikroskładników nawozowych w stałych lub płynnych mieszankach mikroskładników nawozowych
(wg rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 8 września 2010 r.)

Mikroskładnik nawozowy	Forma mikroskładnika (% m/m)	
	wyłącznie mineralna	schelatowana lub skompleksowana
Bor (B)	0,10	-
Kobalt (Co)	0,01	0,01
Miedź (Cu)	0,25	0,05
Żelazo (Fe)	1,00	0,15
Mangan (Mn)	0,25	0,05
Molibden (Mn)	0,01	-
Cynk (Zn)	0,25	0,05

*Całkowita zawartość mikroskładników nawozowych:

- w mieszance stałej: co najmniej 3% (m/m)
- w mieszance płynnej: co najmniej 1,5% (m/m)

Tabela 4

Wymagania odnośnie minimalnej zawartości deklarowanych mikrośkładników nawozowych w nawozach zawierających podstawowe lub drugorzędne śkładniki nawozowe z dodatkiem mikrośkładników (wg rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 8 września 2010 r.)

Mikrośkładnik nawozowy	Stosowane doglebowo		Stosowane dolistnie
	do upraw polowych i użytków zielonych	w ogrodnictwie	
Bor (B)	0,010	0,010	0,010
Kobalt (Co)	0,002	-	0,002
Miedź (Cu)	0,010	0,002	0,002
Żelazo (Fe)	0,500	0,020	0,020
Mangan (Mn)	0,100	0,010	0,010
Molibden (Mn)	0,001	0,001	0,001
Cynk (Zn)	0,010	0,002	0,002

UWAGA!

Zawartość jednego lub więcej spośród wymienionych mikrośkładników nawozowych, tj. boru (B), kobaltu (Co), miedzi (Cu), żelaza (Fe), manganu (Mn), molibdenu (Mo), cynku (Zn), powinna być deklarowana, jeżeli mikrośkładniki nawozowe są dodane.

W nawozach mineralnych mogą być deklarowane również inne mineralne śkładniki nawozowe

Tabela 5

Wymagania odnośnie dopuszczalnej wartości zanieczyszczeń w nawozach mineralnych i środkach wspomagających uprawę roślin pochodzenia mineralnego (wg rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 czerwca 2008 r.)

Pierwiastek	Zawartość (mg/kg masy nawozu/środka)
Arsen (As)	50
Kadm (Cd)	50
Ołów (Pb)	140
Rtęć (Hg)	2

III.2. Nawozy organiczne i organiczno-mineralne

W przypadku **nawozów organicznych** konieczne jest spełnienie kryterium minimalnej zawartości deklarowanych makroskładników pokarmowych i substancji organicznej (**Tabela 6**) oraz dopuszczalnej wartości zanieczyszczeń chemicznych (**Tabela 8**) i zanieczyszczeń biologicznych (**Tabela 9** lub **Tabela 10**), zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 czerwca 2008 r.

Tabela 6

Wymagania odnośnie minimalnej deklarowanej zawartości składników pokarmowych oraz substancji organicznej w nawozach organicznych
(wg rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 czerwca 2008 r.)

Nawóz	
stały	płynny
(% , m/m)	
Azot całkowity (N) – 0,3	Azot całkowity (N) – 0,08
Fosfor (P ₂ O ₅) – 0,2	Fosfor (P ₂ O ₅) – 0,05
Potas (K ₂ O) – 0,2	Potas (K ₂ O) – 0,12
Co najmniej 30% substancji organicznej w suchej masie nawozu	-

W przypadku **nawozów organiczno-mineralnych** konieczne jest spełnienie kryterium minimalnej zawartości deklarowanych makroskładników pokarmowych i substancji organicznej (**Tabela 7**) oraz dopuszczalnej wartości zanieczyszczeń chemicznych (**Tabela 8**) i zanieczyszczeń biologicznych (**Tabela 9** lub **Tabela 10**), określonych w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 czerwca 2008 r.

Tabela 7

Wymagania odnośnie minimalnej deklarowanej zawartości składników pokarmowych oraz substancji organicznej w nawozach organiczno-mineralnych
(wg rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 czerwca 2008 r.)

Nawóz	
stały	płynny
(% , m/m)	
Azot całkowity (N) – 1,0	Azot całkowity (N) – 0,5
Fosfor (P ₂ O ₅) – 0,5	Fosfor (P ₂ O ₅) – 0,2
Potas (K ₂ O) – 1,0	Potas (K ₂ O) – 0,5
Co najmniej 20% substancji organicznej w suchej masie nawozu	-

Tabela 8

Wymagania odnośnie dopuszczalnych zawartości zanieczyszczeń w organicznych i organiczno-mineralnych nawozach i środkach wspomagających uprawę roślin
(wg rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 czerwca 2008 r.)

Pierwiastek	Zawartość (mg/kg suchej masy nawozu/środka)
Chrom (Cr)	100
Kadm (Cd)	5
Nikiel (Ni)	60
Ołów (Pb)	140
Rtęć (Hg)	2

Tabela 9

Zanieczyszczenia biologiczne w organicznych i organiczno-mineralnych nawozach i środkach wspomagających uprawę roślin
(wg rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 czerwca 2008 r.)

Rodzaj patogenu	Wartości dopuszczalne
Żywe jaja pasożytów <i>Ascaris</i> sp., <i>Trichuris</i> sp., <i>Toxocara</i> sp.	nieobecne
Bakterie z rodzaju <i>Salmonella</i>	nieobecne

UWAGA!

Nawozy i środki wspomagające uprawę roślin pochodzenia organicznego i organiczno-mineralnego, wytworzone z surowców będących ubocznymi produktami zwierzęcymi lub wytworzone z produktów uzyskanych z ubocznych produktów zwierzęcych lub zawierające w składzie uboczne produkty zwierzęce podlegają badaniom wyszczególnionym w Tabeli 10.

Tabela 10

Zanieczyszczenia biologiczne w organicznych i organiczno-mineralnych nawozach i środkach wspomagających uprawę roślin wytworzonych z surowców będących ubocznymi produktami zwierzęcymi lub wytworzonych z produktów uzyskanych z ubocznych produktów zwierzęcych lub zawierających w składzie uboczne produkty zwierzęce
(wg rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 czerwca 2008 r.)

Rodzaj patogenu	Wartości dopuszczalne
Żywe jaja pasożytów <i>Ascaris</i> sp., <i>Trichuris</i> sp., <i>Toxocara</i> sp.	nieobecne
Bakterie z rodzaju <i>Salmonella</i>	nieobecne
Bakterie z rodziny Enterobacteriaceae określone na podstawie liczby bakterii tlenowych	mniej niż 1 000 jednostek tworzących kolonie (jtk) na gram nawozu

Dodatkowe parametry jakościowe deklarowane przez producenta

Niezależnie od zawartości makroskładników producent może zadeklarować dodatkowe parametry jakościowe, np. zawartość aminokwasów, kwasów humusowych czy mikroorganizmów. Deklarowane wartości parametrów dodatkowych muszą być potwierdzone stosownymi badaniami laboratoryjnymi wykonanymi w upoważnionych jednostkach.

III.3. Stymulatory wzrostu

Dla stymulatorów wzrostu, ze względu na bardzo duże zróżnicowanie tej grupy produktów, nie określono szczegółowych wymagań w zakresie deklarowanych parametrów jakościowych. Parametry takie deklaruje podmiot wprowadzający produkt do obrotu. Stymulatory podobnie jak nawozy mineralne, organiczne i organiczno-mineralne podlegają obligatoryjnie badaniom w zakresie **dopuszczalnych wartości zanieczyszczeń**. W mineralnych stymulatorach wzrostu określa się zawartość metali ciężkich zgodnie z **Tabelą 5**, a w stymulatorach organicznych i organiczno-mineralnych – zgodnie z **Tabelą 8**. Stymulatory wzrostu pochodzenia organicznego i organiczno-mineralnego podlegają ponadto badaniom na obecność patogenów zgodnie z **Tabelą 9** lub **Tabelą 10**.

UWAGA!

Znaczną część dostępnych na rynku stymulatorów wzrostu stanowią produkty zawierające **kwasy humusowe**. W takich stymulatorach deklaruje się obowiązkowo zawartość kwasów huminowych lub (i) fulwowych bądź substancji humusowych (kwasy huminowe i kwasy fulwowe). Powyższe oznaczenia wykonuje Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy (Zakład Żywienia Roślin i Nawożenia) jako jednostka upoważniona przez ministra właściwego do spraw rolnictwa do wykonywania badań fizycznych, fizykochemicznych, chemicznych i biologicznych nawozów i środków wspomagających uprawę roślin lub jednostki akredytowane w tym zakresie.

Inną popularną grupą stymulatorów są produkty zawierające **aminokwasy**. W przypadku takich produktów należy wykonać oznaczenia zawartości aminokwasów, które wykonuje Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy (Zakład Biochemii i Jakości Plonów) (na zasadach jak wyżej) oraz jednostki akredytowane w tym zakresie.

UWAGA!

- Wśród deklarowanych parametrów jakościowych stymulatorów wzrostu nie wymienia się składników pokarmowych;
- Stymulatory wzrostu podlegają **badaniom rolniczym** prowadzonym przez co najmniej jeden sezon wegetacyjny.

III.4. Środki poprawiające właściwości gleby

Podobnie jak w przypadku stymulatorów wzrostu w przepisach o nawozach i nawożeniu nie zostały określone wymagania w zakresie deklarowanych parametrów jakościowych. W mineralnych środkach poprawiających właściwości gleby obligatoryjnie określa się zawartość metali ciężkich zgodnie z **Tabelą 5**, a w środkach organicznych i organiczno-mineralnych – zgodnie z **Tabelą 8** oraz obecność patogenów – zgodnie z **Tabelą 9** lub **Tabelą 10**.

Znaczną grupę środków poprawiających właściwości gleby stanowią przekompostowane surowce organiczne bądź komunalne ustabilizowane osady ściekowe higienizowane wapnem nawozowym, dlatego najczęściej deklarowane parametry jakościowe stanowią: zawartość składników pokarmowych, zawartość substancji organicznej czy zakres pH. W przypadku środków poprawiających właściwości gleby pochodzenia mineralnego, np. mączek skalnych, w tym mączek bazaltowych, najczęściej deklaruje się zawartość makro- i mikroskładników nawozowych oraz uziarnienie.

III.5. Nawozowe produkty mikrobiologiczne

Nawozowe produkty mikrobiologiczne **nie podlegają procedurze opiniowania i wprowadzenia do obrotu** na podstawie decyzji ministra rolnictwa i rozwoju wsi. Produkty te, na mocy *Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 grudnia 2022 r. w sprawie upoważnienia Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowego Instytutu Badawczego do prowadzenia wykazu nawozowych produktów mikrobiologicznych*, na wniosek producenta/importera umieszczane są w wykazie nawozowych produktów mikrobiologicznych zamieszczonym na stronie internetowej IUNG-PIB. Nawozowy produkt mikrobiologiczny podlega weryfikacji przez IUNG-PIB w zakresie składu surowcowego produktu oraz składu mikrobiologicznego deklarowanego przez podmiot zgłaszający. Weryfikacja dokonywana jest na podstawie sprawozdania z badań laboratoryjnych przeprowadzonych w niezależnym laboratorium bądź w laboratorium podmiotu zgłaszającego, o ile laboratorium własne posiada akredytację na przeprowadzanie badań mikrobiologicznych we wskazanym zakresie, opisu procesu produkcyjnego ze wskazaniem wszystkich wykorzystanych surowców oraz deklarowanego sposobu oddziaływania produktu na glebę lub roślinę. Po pozytywnym rozpatrzeniu wniosku produkt umieszczany jest w wykazie nawozowych produktów mikrobiologicznych na okres dwóch lat. Wnioskodawca zobowiązany jest przed upływem tego terminu do złożenia oświadczenia o utrzymaniu procesu produkcyjnego i przedłużenia ważności wpisu na okres kolejnych dwóch lat.

III.6. Produkty pofermentacyjne

Produkty pofermentacyjne wyprodukowane na terytorium Polski przez podmiot wykonujący działalność w zakresie wytwarzania biogazu rolniczego mogą być oferowane w celu zbycia, sprzedaży oraz innej odpłatnej albo nieodpłatnej formy zbycia do bezpośredniego rolniczego wykorzystania **wyłącznie na podstawie umowy zawartej w formie pisemnej** pod rygorem nieważności, którą przechowuje się przez co najmniej trzy lata od dnia jej wygaśnięcia.

Do obrotu można wprowadzać produkt pofermentacyjny:

- o zadeklarowanych **zawartościach substancji organicznej i składników pokarmowych** w przypadku produktów otrzymywanych w procesie produkcji biogazu rolniczego wytwarzanego z substratów, o których mowa w *art. 2 ust 1 pkt 10b lit a ustawy o nawozach i nawożeniu*,
- o **dopuszczalnych rodzajach zanieczyszczeń i wartościach tych zanieczyszczeń** oraz o zadeklarowanych **zawartościach substancji organicznej i składników pokarmowych** w przypadku produktów pofermentacyjnych otrzymywanych z biogazu rolniczego wytwarzanego z substratów, o których mowa w *art. 2 ust 1 pkt 10b lit b ustawy o nawozach i nawożeniu* lub wytworzonych z ich mieszanin z substratami, o których mowa w *art. 2 ust. 1 pkt 10 b lit a ustawy o nawozach i nawożeniu*.

UWAGA!

Dopuszczalne rodzaje i wartości zanieczyszczeń w produktach pofermentacyjnych otrzymywanych z biogazu rolniczego wytwarzanego z substratów, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 10b lit. b, lub wytworzonych z ich mieszanin z substratami, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 10b lit. a ustawy o nawozach i nawożeniu, zostaną określone przez ministra właściwego do spraw rolnictwa w drodze stosownego rozporządzenia, mając na uwadze zapewnienie ochrony zdrowia ludzi i zwierząt oraz ochrony środowiska.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 października 2023 r. w sprawie szczegółowej listy substratów możliwych do wykorzystania w biogazowni rolniczej do wytwarzania biogazu mogą być wykorzystane wyłącznie surowce wymienione w załączniku do ww. rozporządzenia, tj.:

1. Biomasa:

- odchody zwierzęce, słoma oraz inne, niebędące niebezpiecznymi, naturalne substancje pochodzące z produkcji rolniczej lub leśnej, w tym z hodowli grzybów jadalnych oraz upraw hydroponicznych.

2. Inne substraty niezagrożające zdrowiu ludzi, zwierząt lub środowisku, wyłącznie pochodzenia biologicznego, objęte rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. (Dz.Urz. UE L 300 z 14.11.2009 r., str. 1, z późn. zm.):

- biomasa roślinna pochodząca z utrzymania terenów zielonych (niebędąca odpadami komunalnymi), pozyskana bezpośrednio od producenta biomasy;
- produkty uboczne pochodzenia zwierzęcego (niebędące odpadami) pozyskane bezpośrednio od producenta ww. produktów (tj. materiał kategorii 2. i 3. – w tym serwatka oraz inne produkty pochodzące z przetwórstwa mleka);

- płynne lub stałe substancje organiczne powstające w wyniku procesu produkcji biogazu rolniczego wyłącznie z substratów wymienionych w załączniku do ww. rozporządzenia;
- produkty spełniające warunki uznania za produkt uboczny zgodnie z Ustawą z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, tj.:
  - wysłodki, wyciągi, osady mączkowe i pofermentacyjne, wywary i destylaty, produkty i substancje poekstrakcyjne stanowiące pozostałość z przetwórstwa produktów rolnych, upraw hydroponicznych lub leśnictwa, w szczególności z produkcji cukru lub napojów alkoholowych lub bezalkoholowych,
  - osady i szlamy z mycia, oczyszczania, obierania, odwirowywania, mechanicznego rozdrabniania lub oddzielania surowców pochodzących z rolnictwa, ogrodnictwa, upraw hydroponicznych lub leśnictwa, a także z powiązanych działów przemysłu,
  - biomasa z przygotowania lub przetwórstwa produktów lub używek spożywczych, w tym z owoców, warzyw, produktów zbożowych, olejów jadalnych, kakao, kawy lub herbaty, przygotowania lub przetwórstwa tytoniu lub drożdży lub produkcji ekstraktów drożdżowych lub przygotowywania lub fermentacji melasy,
  - surowce i produkty żywnościowe nienadające się do spożycia lub przetwórstwa,
  - tłuszcze spożywcze wytwarzane lub wykorzystywane w zakładach przetwórstwa rolno-spożywczego, w tym przemysłu piekarniczego i cukrowniczego, nieprzydatne do wykorzystania;
- odpady pozyskane bezpośrednio od wytwórcy odpadów prowadzącego działalność określoną w art. 3 ust. 1 pkt 1, 4 lub 5 Ustawy z dnia 13 lipca 2023 r. o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie biogazowni rolniczych, a także ich funkcjonowaniu, wymienione w **Tabeli 11**.

Rodzaje i kody odpadów możliwych do wykorzystania w biogazowni rolniczej wymienione w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 października 2023 r. w sprawie szczegółowej listy substratów możliwych do wykorzystania w biogazowni rolniczej

Kod odpadu	Rodzaj odpadu
Odpady z rolnictwa, ogrodnictwa, upraw hydroponicznych, leśnictwa i rybołówstwa	
02 01 01	osady z mycia i czyszczenia
02 01 03	odpadowa masa roślinna
02 01 06	odchody zwierzęce
Odpady z przygotowania i przetwórstwa produktów spożywczych pochodzenia zwierzęcego	
02 02 01	odpady z mycia i przygotowywania surowców
02 02 02	odpadowa tkanka zwierzęca
02 02 03	surowce i produkty nienadające się do spożycia i przetwórstwa
02 02 82	odpady z produkcji mączki rybnej inne niż wymienione w 02 02 80;
Odpady z przygotowania lub przetwórstwa produktów lub używek spożywczych oraz odpady pochodzenia roślinnego, w tym odpady z owoców, warzyw, produktów zbożowych, olejów jadalnych, kakao, kawy lub herbaty, oraz odpady z przygotowania lub przetwórstwa tytoniu lub drożdży lub produkcji ekstraktów drożdżowych lub odpady z przygotowywania lub fermentacji melasy	
02 03 01	szlamy z mycia, oczyszczania, obierania, odwirowywania i oddzielania surowców
02 03 03	odpady poekstrakcyjne
02 03 04	surowce i produkty nienadające się do spożycia i przetwórstwa
02 03 80	wytłoki, osady i inne odpady z przetwórstwa produktów roślinnych (z wyłączeniem 02 03 81)
02 03 81	odpady z produkcji pasz roślinnych
02 03 82	odpady tytoniowe
Odpady z przemysłu cukrowniczego	
02 04 01	osady z oczyszczania i mycia buraków
02 04 80	wysłodki
Odpady z przemysłu mleczarskiego	
02 05 01	surowce i produkty nieprzydatne do spożycia oraz przetwarzania
02 05 80	odpadowa serwatka
Odpady z przemysłu piekarniczego i cukierniczego	
02 06 01	surowce i produkty nieprzydatne do spożycia i przetwórstwa
02 06 80	nieprzydatne do wykorzystania tłuszcze spożywcze
Odpady z produkcji napojów alkoholowych lub bezalkoholowych (z wyłączeniem kawy, herbaty i kakao)	
02 07 01	odpady z mycia, oczyszczania i mechanicznego rozdrabniania surowców
02 07 02	odpady z destylacji spirytualiów
02 07 04	surowce i produkty nieprzydatne do spożycia i przetwórstwa
02 07 80	wytłoki, osady moszczowe i pofermentacyjne, wywary

*Kody i rodzaje odpadów zgodne z kodami i rodzajami odpadów określonymi w przepisach wydanych na podstawie art. 4 ust. 3 Ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach

UWAGA!

Niezależnie od ww. przepisów poferment uzyskany z produkcji biogazu może być zbywany na poniższych zasadach:

- na podstawie decyzji ministra rolnictwa i rozwoju wsi zezwalającej na wprowadzenie tych produktów do obrotu jako nawozy lub środki wspomagające uprawę roślin,
- zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady UE 2019/1009 z 5 czerwca 2019 r. ustanawiającym przepisy dotyczące udostępniania na rynku produktów nawozowych UE, zmieniającym rozporządzenia (WE) nr 1069/2009 i (WE) nr 1107/2009 oraz uchylającym rozporządzenie (WE) nr 2003/2003 jako produkt nawozowy CE,
- zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 20 stycznia 2015 r. w sprawie procesu odzysku R10 Obróbka na powierzchni ziemi przynosząca korzyści dla rolnictwa lub poprawę stanu środowiska i rodzaje odpadów dopuszczonych do takiego odzysku.

IV. ODPADY WYKORZYSTYWANE JAKO SUROWCE DO PRODUKCJI NAWOZÓW I ŚRODKÓW WSPOMAGAJĄCYCH UPRAWĘ ROŚLIN

Do produkcji nawozów i środków wspomagających uprawę roślin mogą być wykorzystywane niektóre odpady wymienione w Rozporządzeniu Ministra Klimatu z dnia 2 stycznia 2020 r. w sprawie katalogu odpadów pod warunkiem, że zostaną spełnione poniższe warunki:

1. Możliwe i uzasadnione jest ich przetworzenie celem rolniczego wykorzystania. Niektóre odpady, np. tworzyw sztucznych, gruzu, betonu, nie powinny stanowić surowca do wytwarzania nawozów i środków wspomagających uprawę roślin.
2. Ustalone zostanie, czy surowiec jest wyłącznie **odpadem** czy również **produktem ubocznym** pochodzenia zwierzęcego. Dotyczy to w szczególności często wykorzystywanych odpadów o kodach 20 01 08 – odpady kuchenne ulegające biodegradacji i 16 03 80 – produkty spożywcze przeterminowane lub nieprzydatne do spożycia. Jeżeli w składzie surowcowym nawozu lub środka wspomagającego uprawę roślin występuje chociaż jeden produkt będący ubocznym produktem pochodzenia zwierzęcego zdefiniowanym w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określającym przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego), konieczne jest uzyskanie dodatkowej opinii Instytutu Weterynaryjnego – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach o spełnieniu wymagań weterynaryjnych określonych w rozporządzeniach nr 1069/2009 oraz nr 142/2011.

Produkty uboczne pochodzenia zwierzęcego

Do tej kategorii zalicza się m.in.:

- elementy zwierząt lub ich części, powstające w wyniku uboju zwierząt w rzeźniach, zakładach rozbioru, przetwórstwa i innych zakładach sektora spożywczego,
- obornik pochodzący od zwierząt gospodarskich,
- skóry, skórki, kopyta, rogi, szczecina, sierść, włosie pochodzenia zwierzęcego,
- żywność pochodzenia zwierzęcego po terminie ważności do spożycia lub posiadająca naruszone opakowanie,
- odpady cateringowe pochodzące z placówek zbiorowego żywienia.

Produkty pochodne pochodzenia zwierzęcego

Do tej kategorii zalicza się produkty powstałe w wyniku obróbki produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego.

UWAGA!

W przypadku nawozów i środków wspomagających uprawę roślin powstałych z ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego lub produktów pochodnych konieczne jest uzyskanie decyzji powiatowego lekarza weterynarii o zatwierdzeniu zakładu przetwórczego oraz nadaniu weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego lub posiadanie oświadczenia o jego uzyskaniu (w przypadku nawozów i środków wspomagających uprawę roślin pochodzących z państwa innego niż Rzeczpospolita Polska – innych, równoważnych dokumentów). Dokumenty te nie są wymagane w procedurze opiniowania przez poszczególne jednostki, należy je jednak załączyć do wniosku o wydanie pozwolenia na wprowadzenie do obrotu nawozu albo środka wspomagającego uprawę roślin, który składa się w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Utrata statusu odpadu

Zgodnie z art. 14 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, odpady wykorzystywane do produkcji nawozów i środków wspomagających uprawę roślin tracą status odpadu w momencie wydania przez ministra rolnictwa i rozwoju wsi decyzji zezwalającej na wprowadzenie do obrotu nawozu lub środka wspomagającego uprawę roślin wyprodukowanych z tych odpadów.

Zgodnie z ww. przepisem odpady wykorzystywane do produkcji nawozów i środków wspomagających uprawę roślin powinny zostać poddane procesom przetwarzania w celu wytworzenia pełnowartościowego produktu. Należy przy tym pamiętać, że niedotrzymanie przynajmniej jednego z warunków określonych w art. 14 ust. 1 pkt 1 lit a–d powoduje, że uzyskany produkt ponownie zyskuje status odpadu, ze wszystkimi tego konsekwencjami prawnymi.

V. PROCEDURA OPINIOWANIA PRODUKTÓW NAWOZOWYCH

V.1. Przebieg procedury opiniowania

Procedura opiniowania nawozów i środków wspomagających uprawę roślin obejmuje następujące etapy:

1. Wykonanie badań fizycznych, fizykochemicznych, chemicznych (i) biologicznych w uprawnionych do tego laboratoriach **na próbie produktu pobranej przez próbkobiorcę** z okręgowej stacji chemiczno-rolniczej lub z jednostek akredytowanych w tym zakresie.
2. Przeprowadzenie badań rolniczych (w uzasadnionych przypadkach) w celu potwierdzenia korzystnego oddziaływania produktu nawozowego na właściwości gleby lub rozwój roślin **na próbie produktu pobranej przez próbkobiorcę** z okręgowej stacji chemiczno-rolniczej lub z jednostek akredytowanych w tym zakresie.
3. Uzyskanie opinii o spełnianiu przez nawóz lub środek wspomagający uprawę roślin wymagań jakościowych (w zakresie deklarowanych parametrów jakościowych) oraz wymagań dotyczących dopuszczalnych wartości zanieczyszczeń.
4. Uzyskanie opinii o przydatności nawozu lub środka wspomagającego uprawę roślin do rekultywacji gleb lub do stosowania w określonych uprawach (tj. w uprawach roślin polowych, roślin warzywnych, w uprawach sadowniczych, roślin ozdobnych i na trawnikach, w uprawach leśnych, na użytkach zielonych).
5. W przypadku nawozów i środków wspomagających uprawę roślin wytworzonych z **surowców będących odpadami lub ubocznymi produktami zwierzęcymi** lub wytworzonych z produktów uzyskanych z ubocznych produktów zwierzęcych lub zawierających w składzie ww. produkty, bądź w których składzie chemicznym występuje **substancja dotychczas nieznaną lub niestosowaną** w rolnictwie lub stanowiącą zagrożenie dla zdrowia ludzi, zwierząt lub środowiska konieczne jest uzyskanie dodatkowych opinii wydanych przez:
  - Instytut Medycyny Wsi w zakresie oddziaływania nawozu lub środka wspomagającego uprawę roślin na zdrowie ludzi,
  - Państwowy Instytut Weterynaryjny – Państwowy Instytut Badawczy w zakresie oddziaływania nawozu lub środka wspomagającego uprawę roślin na zdrowie zwierząt.

*W przypadku nawozów wytworzonych z produktów ubocznych lub ich pochodnych Państwowy Instytut Weterynaryjny – Państwowy Instytut Badawczy opracowuje również opinię o **spełnieniu wymagań weterynaryjnych** określonych w rozporządzeniach nr 1069/2009 oraz nr 142/2011.

  - Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy w zakresie oddziaływania nawozu lub środka wspomagającego uprawę roślin na środowisko.

- **Opinia o spełnieniu wymagań jakościowych i wymagań dotyczących dopuszczalnych wartości zanieczyszczeń** przez nawóz lub środek wspomagający uprawę roślin opracowywana jest na podstawie sprawozdania z wyników badań fizycznych/fizykochemicznych/chemicznych (i biologicznych) oraz na podstawie deklaracji producenta i instrukcji stosowania i przechowywania. Niezależnie od zakresu stosowania nawozu lub środka wspomagającego uprawę roślin, np. rośliny uprawy polowej, rośliny ogrodnicze, użytki zielone, opracowywana jest **jedna opinia** o spełnieniu wymagań jakościowych i wymagań dotyczących dopuszczalnych wartości

zanieczyszczeń. Opinię taką opracowuje jednostka upoważniona w tym zakresie przez ministra właściwego do spraw rolnictwa, tj.:

- Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy,
- Instytut Ogrodnictwa – Państwowy Instytut Badawczy,
- Instytut Badawczy Leśnictwa,
- Instytut Technologiczno-Przyrodniczy – Państwowy Instytut Badawczy

dla **organicznych i organiczno-mineralnych** nawozów i środków wspomagających uprawę roślin,

- Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Nowych Syntez Chemicznych

dla **mineralnych** nawozów i środków wspomagających uprawę roślin.

- **Opinia o przydatności nawozu lub środka wspomagającego uprawę roślin** do stosowania w określonych uprawach (w przypadku nawozów i środków poprawiających właściwości gleby również do celów rekultywacji gruntów) zawiera informacje zawarte w opinii o spełnieniu wymagań jakościowych w zakresie deklarowanych parametrów jakościowych, a ponadto m.in. ocenę nawozu lub środka wspomagającego uprawę roślin stwierdzającą ich przydatność do zastosowania zgodnie z przeznaczeniem oraz informację o braku konieczności poddania nawozu lub środka poprawiającego właściwości gleby badaniom rolniczym.

Opinia o przydatności nawozu lub środka wspomagającego uprawę roślin do stosowania w rolnictwie opracowywana jest **przez uprawnioną jednostkę, oddzielnie dla każdej grupy upraw**, tj. przez:

- Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w zakresie przydatności ww. produktów nawozowych do stosowania w uprawach polowych lub do rekultywacji gleb (w przypadku nawozów i środków poprawiających właściwości gleby),
- Instytut Ogrodnictwa – Państwowy Instytut Badawczy w zakresie przydatności ww. produktów nawozowych do stosowania w uprawie roślin warzywnych, roślin sadowniczych, roślin ozdobnych i na trawnikach,
- Instytut Badawczy Leśnictwa w zakresie przydatności ww. produktów nawozowych do stosowania w uprawach roślin i na glebach w lasach,
- Instytut Technologiczno-Przyrodniczy – Państwowy Instytut Badawczy w zakresie przydatności ww. produktów nawozowych do stosowania na użytkach zielonych.

UWAGA!

W procesie rejestracyjnym, zależnie od przeznaczenia nawozu lub środka wspomagającego uprawę roślin, może być konieczne uzyskanie kilku opinii o przydatności do stosowania w określonych uprawach.

V.2 Jednostki uprawnione do prowadzenia badań

V.2.1. *Badania jakościowe i badania w zakresie dopuszczalnych wartości zanieczyszczeń*

Jednostkami uprawnionymi do przeprowadzania badań potwierdzających spełnianie wymagań jakościowych oraz wymagań w zakresie dopuszczalnych wartości zanieczyszczeń przez nawozy i środki wspomagające uprawę roślin są:

- Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach w zakresie badań **fizycznych, fizykochemicznych, chemicznych i biologicznych** nawozów i środków wspomagających uprawę roślin;
- Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Nowych Syntez Chemicznych w Puławach w zakresie badań **fizycznych, fizykochemicznych i chemicznych** nawozów i środków wspomagających uprawę roślin;
- Instytut Ogrodnictwa – Państwowy Instytut Badawczy w Skierniewicach w zakresie badań **fizycznych, fizykochemicznych i chemicznych** środków wspomagających uprawę roślin;
- jednostki akredytowane w tym zakresie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej w zakresie badań **fizycznych, fizykochemicznych, chemicznych i biologicznych** nawozów i środków wspomagających uprawę roślin;
- Państwowy Instytut Weterynaryjny – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach w zakresie badań **biologicznych** nawozów i środków wspomagających uprawę roślin;
- Instytut Ochrony Środowiska w Warszawie w zakresie badań **biologicznych** nawozów i środków wspomagających uprawę roślin;
- Instytut Medycyny Wsi im. Witolda Chodźki w Lublinie w zakresie badań **biologicznych** nawozów i środków wspomagających uprawę roślin.

V.2.2. *Badania rolnicze*

Jednostkami uprawnionymi do przeprowadzenia badań **rolniczych** mających na celu potwierdzenie przydatności nawozu do nawożenia roślin bądź gleb lub rekultywacji gleb, korzystnego wpływu stymulatora wzrostu na rozwój roślin lub inne procesy życiowe zachodzące w roślinie, korzystnego wpływu środka poprawiającego właściwości gleby na poprawę jej parametrów chemicznych, fizycznych, fizykochemicznych lub biologicznych są:

- Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w zakresie nawozów i stymulatorów wzrostu przeznaczonych do stosowania w **uprawach polowych**, nawozów przeznaczonych do rekultywacji gleb oraz środków poprawiających właściwości gleby przeznaczonych do poprawy właściwości lub parametrów gleby;
- Instytut Ogrodnictwa – Państwowy Instytut Badawczy w zakresie nawozów i stymulatorów wzrostu przeznaczonych do stosowania w **uprawach roślin warzywnych, sadowniczych, roślin ozdobnych i na trawnikach** oraz środków poprawiających właściwości gleby przeznaczonych do poprawy właściwości lub parametrów gleby;
- Instytut Badawczy Leśnictwa w Sękocinie Starym w zakresie nawozów i stymulatorów wzrostu przeznaczonych do stosowania w **uprawach leśnych**, nawozów przeznaczonych do rekultywacji gleb oraz środków poprawiających właściwości gleby przeznaczonych do poprawy właściwości lub parametrów gleby;
- Instytut Technologiczno-Przyrodniczy – Państwowy Instytut Badawczy w Falentach w zakresie nawozów i stymulatorów wzrostu przeznaczonych do stosowania **na użytkach zielonych** oraz środków poprawiających właściwości gleby przeznaczonych do poprawy właściwości lub parametrów gleby;

- jednostki akredytowane w tym zakresie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej.

Zwolnienie z obowiązku badań rolniczych

Z badań rolniczych może być zwolniony:

- **nawóz mineralny**, jeżeli na podstawie badań fizycznych, fizykochemicznych lub chemicznych zostanie potwierdzone, że nawóz ten będzie przydatny do nawożenia roślin lub gleb lub rekultywacji gleb,
- **nawóz organiczny** wytworzony wyłącznie z surowców roślinnych lub produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego lub ich mieszanin oraz **nawóz organiczno-mineralny** wytworzony wyłącznie z surowców roślinnych lub ubocznych produktów zwierzęcych lub mieszaniny tych surowców i produktów oraz nawozów mineralnych, jeżeli w wyniku badań fizycznych, fizykochemicznych, chemicznych lub biologicznych oraz na podstawie przedłożonej technologii produkcji lub informacji o surowcach wykorzystanych do jego wytwarzania zostanie potwierdzone, że nawóz bądź środek poprawiający właściwości gleby będzie przydatny do nawożenia roślin lub gleb lub rekultywacji gleb,
- **środek poprawiający właściwości gleby**, jeżeli w wyniku badań fizycznych, fizykochemicznych, chemicznych lub biologicznych oraz na podstawie przedłożonej technologii produkcji lub informacji o surowcach zastosowanych do jego wytwarzania potwierdzono, że środek ten będzie przydatny do poprawy właściwości gleb lub parametrów chemicznych, fizycznych, fizykochemicznych lub biologicznych gleb lub rekultywacji gleb.

UWAGA!

- **Stymulatory wzrostu nie podlegają zwolnieniu z badań rolniczych.**

Badania rolnicze stymulatorów przeprowadzają **wyłącznie jednostki upoważnione**, wymienione powyżej. Badania rolnicze przeprowadza się oddzielnie dla każdej grupy roślin, np. w zakresie badań stymulatora na roślinach uprawy polowej, do prowadzenia których upoważniony przez ministra rolnictwa i rozwoju wsi jest Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy, oddzielnie dla roślin zbożowych, okopowych, kapustnych, bobowatych itp., w zakresie uprawy roślin ogrodniczych, które prowadzi Instytut Ogrodnictwa – Państwowy Instytut Badawczy – oddzielnie dla roślin sadowniczych, warzywnych, roślin ozdobnych i na trawniki. Zakres badań rolniczych ustalany jest na podstawie informacji, jakie jednostka przeprowadzająca badania rolnicze uzyskuje od podmiotu wprowadzającego produkt do obrotu w zakresie sposobu oddziaływania stymulatora na roślinę (np. przyrost biomasy, rozwój systemu korzeniowego, wzrost aktywności fotosyntetycznej, nagromadzenie chlorofilu w liściach, poprawa parametrów jakościowych).

V.3. Dokumentacja niezbędna do opracowania opinii w procesie rejestracyjnym

- **Opinia o spełnieniu wymagań jakościowych oraz wymagań dotyczących dopuszczalnych wartości zanieczyszczeń w nawozie lub środku wspomagającym uprawę roślin**

Do opracowania opinii niezbędne jest dostarczenie przez podmiot wprowadzający do obrotu nawóz lub środek wspomagający uprawę roślin do jednostki opiniującej następujących dokumentów:

1. Zlecenie na opracowanie opinii.
2. Deklaracja producenta/importera.
3. Opis technologii produkcji z wykazem wszystkich wykorzystywanych do produkcji surowców.
4. Instrukcja stosowania i przechowywania nawozu lub środka wspomagającego uprawę roślin.
5. Sprawozdanie z badań fizycznych, fizykochemicznych, chemicznych (i) biologicznych przeprowadzonych w uprawnionej do tego jednostce.

- **Opinia o przydatności nawozu lub środka wspomagającego uprawę roślin do stosowania w rolnictwie**

W celu uzyskania opinii o przydatności nawozu lub środka wspomagającego uprawę roślin w rolnictwie niezbędne jest dostarczenie do jednostki opiniującej następujących dokumentów:

1. Opinia o spełnieniu wymagań jakościowych oraz wymagań dotyczących dopuszczalnych wartości zanieczyszczeń (o ile została opracowana w innej jednostce).
2. Opis technologii produkcji z wykazem wykorzystywanych do produkcji surowców.
3. Instrukcja stosowania i przechowywania nawozu lub środka wspomagającego uprawę roślin.
4. Sprawozdanie z badań fizycznych, fizykochemicznych, chemicznych (i) biologicznych przeprowadzonych w uprawnionej do tego jednostce.
5. Sprawozdanie z badań rolniczych (w stosownych przypadkach).
6. Opinia wydana przez Instytut Ochrony Roślin – Państwowy Instytut Badawczy o możliwości stosowania nawozu lub środka wspomagającego uprawę roślin, przewidzianych do stosowania łącznie ze środkami ochrony roślin (o ile dotyczy).

VI. POZWOLENIE MINISTRA WŁAŚCIWEGO DO SPRAW ROLNICTWA NA WPROWADZENIE DO OBROTU NAWOZÓW I ŚRODKÓW WSPOMAGAJĄCYCH UPRAWĘ ROŚLIN

Wniosek o wydanie pozwolenia na wprowadzenie do obrotu nawozów albo środków wspomagających uprawę roślin w formie oryginałów lub uwierzytelnionych za zgodność z oryginałem kopii składa:

- producent nawozu lub środka wspomagającego uprawę roślin (dla nawozu lub środka wspomagającego uprawę roślin wyprodukowanego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej),
- importer (dla nawozu lub środka wspomagającego uprawę roślin przywiezionego z terytorium kraju trzeciego),
- inny podmiot wprowadzający nawóz na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (dla nawozu lub środka wspomagającego uprawę roślin wyprodukowanego lub wprowadzonego do obrotu na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej)

do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa

Komórka odpowiedzialna:

Departament Hodowli i Ochrony Roślin

Wydział Pozwoleń Nawozowych

MRiRW planuje w I kwartale 2024 r. udostępnić wnioskodawcom elektroniczny wniosek, który pozwoli składać wnioski na wprowadzanie do obrotu nawozu lub środka wspomagającego uprawę roślin poprzez ePuap.

Wniosek powinien zawierać:

- imię i nazwisko albo nazwę wnioskodawcy,
- oznaczenie siedziby i adresu albo miejsca zamieszkania i adresu wnioskodawcy,
- numer identyfikacji podatkowej (NIP),
- numer w rejestrze przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym, o ile taki posiada,
- nazwę i rodzaj nawozu albo środka wspomagającego uprawę roślin (organiczny, mineralny, organiczno-mineralny).

Załączniki do wniosku:

- sprawozdania z badań (fizycznych, fizykochemicznych, chemicznych, biologicznych, rolniczych) nawozu albo środka wspomagającego uprawę roślin wykonane przez jednostki upoważnione lub akredytowane,
- stosowne opinie wydane przez jednostki upoważnione,
- projekt instrukcji stosowania i przechowywania nawozu albo środka wspomagającego uprawę roślin,
- kopię umowy prowadzenia działalności w formie spółki cywilnej, jeżeli wniosek składa spółka cywilna,
- wnioskodawca, który ma siedzibę lub miejsce zamieszkania poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dołącza przetłumaczone na język polski przez tłumacza przysięgłego dokumenty potwierdzające prowadzenie przez niego działalności gospodarczej (zgodnie z art. 4 ust. 5 ustawy o nawozach i nawożeniu kopię decyzji powiatowego lekarza weterynarii o zatwierdzeniu zakładu przetwórczego produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego

i produktów pochodnych wytwarzającego nawozy oraz nadaniu weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego lub oświadczenie o jego uzyskaniu – dla nawozów, które zostały wytworzone z produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego lub produktów pochodnych, lub zawierają w swoim składzie produkty uboczne pochodzenia zwierzęcego lub produkty pochodne, a w przypadku nawozu pochodzącego z państwa innego niż Rzeczpospolita Polska – inne równoważne dokumenty),

- dowód zapłaty należnej opłaty skarbowej w kwocie 705 zł (stawki określone w części III pozycja 28 załącznika do Ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (Dz.U. z 2022 r. poz. 2142, z późn. zm.).

VII. DANE TELEADRESOWE I PRZYDATNE LINKI

Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy

ul. Czartoryskich 8, 24-100 Puławy, tel.: (81) 4786 700, (81) 4786 800

- Zakład Żywienia Roślin i Nawożenia, tel. (81) 4786 830
  - *opiniowanie nawozów i środków wspomagających uprawę roślin przeznaczonych do stosowania w uprawach polowych,*
  - *wykonywanie oznaczeń zawartości kwasów humusowych w nawozach i środkach wspomagających uprawę roślin;*
- Zakład Biochemii i Jakości Plonów, tel. (81) 4786 880
  - *wykonywanie oznaczeń zawartości aminokwasów w nawozach i środkach wspomagających uprawę roślin;*
- Zakład Mikrobiologii Rolniczej, tel. (81) 4786 951
  - *wykonywanie oznaczeń ogólnej liczebności mikroorganizmów w nawozach i środkach wspomagających uprawę roślin;*
- Główne Laboratorium Analiz Chemicznych, tel.: (81) 4786 850, (81) 4786 851
  - *badanie właściwości fizycznych, wykonywanie badań chemicznych, biologicznych i biochemicznych oraz badań mikrobiologicznych nawozów i środków wspomagających uprawę roślin;*
- wyszukiwarka produktów nawozowych
www.nawozy.iung.pl
- wykaz nawozowych produktów mikrobiologicznych
www.iung.pl/informacje/do-pobrania

Sieć Badawcza Łukasiewicz Instytut Nowych Syntez Chemicznych

Al. Tysiąclecia Państwa Polskiego 13a, tel. (81) 473 14 00

- Jednostka Certyfikująca Wyroby, tel.: (81) 473 14 17, (81) 473 14 30, (81) 473 14 87
<https://ins.lukasiewicz.gov.pl/index.php/pl/jednostka-certyfikujaca-wyroby>
  - *ocena zgodności jakości nawozów mineralnych, środków wspomagających uprawę roślin z krajowym prawem nawozowym, wydawanie opinii o spełnieniu wymagań jakościowych i zawartości zanieczyszczeń;*
- Laboratorium Analityczne, tel. (81) 473 14 38
  - *wykonywanie badań chemicznych i fizykochemicznych mineralnych nawozów i środków wspomagających uprawę roślin.*

Instytut Ogrodnictwa – Państwowy Instytut Badawczy

ul. Konstytucji 3 Maja 1/3, 96-100 Skierniewice, tel. (46) 833 43 34

- Zakład Uprawy i Nawożenia Roślin Ogrodniczych, tel.: (46) 834 55 47, (46) 834 52 33
  - *opiniowanie nawozów i środków wspomagających uprawę roślin przeznaczonych do stosowania w uprawach ogrodniczych, wykonywanie badań w zakresie właściwości fizycznych podłoży do upraw;*
- Laboratorium Badania Jakości Produktów Ogrodniczych, tel.: (46) 834 53 55, (46) 834 53 95
  - *badania zawartości metali ciężkich oraz składników pokarmowych w środkach wspomagających uprawę roślin.*

Instytut Technologiczno-Przyrodniczy – Państwowy Instytut Badawczy

Aleja Hrabaska 3, 05-090 Raszyn, tel.: (22) 243 53 85, (22) 243 54 64, (22) 243 52 36

- *opiniowanie nawozów, środków poprawiających właściwości gleby i stymulatorów wzrostu stosowanych na użytkach zielonych.*

Instytut Badawczy Leśnictwa

Sękocin Stary, ul. Braci Leśnej 3, 05-090 Raszyn, tel. (22) 715 03 00

- *opiniowanie nawozów i środków wspomagających uprawę roślin przeznaczonych do stosowania w uprawach leśnych.*

Państwowy Instytut Weterynaryjny – Państwowy Instytut Badawczy

Aleja Partyzantów 57, 24-100 Puławy, tel.: (81) 889 30 00, (81) 886 25 95

- Zakład Parazytologii i Chorób Inwazyjnych, tel.: (81) 889 31 49, (81) 889 30 39
  - *parazytologiczne badanie nawozów i środków wspomagających uprawę roślin,*
  - *opiniowanie nawozów i środków wspomagających uprawę roślin w zakresie nieszkodliwości oddziaływania nawozu/środka na zdrowie zwierząt;*
- Zakład Higieny Pasz, tel.: (81) 889 31 93, (81) 889 30 82
  - *badania mikrobiologiczne nawozów i środków wspomagających uprawę roślin,*
  - *opiniowanie nawozów i środków wspomagających uprawę roślin w zakresie spełnienia wymagań weterynaryjnych.*

Instytut Medycyny Wsi im. Witolda Chodźki

ul. Jaczewskiego 2, 20-090 Lublin, tel. (81) 71 84 400

- Zakład Biologicznych Szkodliwości Zdrowotnych i Parazytologii, tel.: (81) 71 84 571, (81) 71 84 527
  - *opiniowanie nawozów i środków wspomagających uprawę roślin w zakresie oddziaływania na zdrowie ludzi,*
  - *wykonywanie badań biologicznych nawozów i środków wspomagających uprawę roślin.*

Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy

ul. Słowicza 32, 02-170 Warszawa, tel. (22) 37 50 525

- Ośrodek Ochrony Ziemi, Zakład Chemii Środowiska i Oceny Ryzyka, tel.: (22) 37 50 503, 604 555 900
  - *opiniowanie w zakresie oddziaływania na środowisko nawozów organicznych i organiczno-mineralnych oraz środków wspomagających uprawę roślin wytworzonych z surowców będących odpadami lub ubocznymi produktami zwierzęcymi lub z produktów uzyskanych z odpadów lub ubocznych produktów zwierzęcych albo zawierających w swoim składzie odpady lub uboczne produkty zwierzęce lub produkty uzyskane z odpadów lub ubocznych produktów zwierzęcych, a także nawozu lub środka wspomagającego uprawę roślin, w których składzie chemicznym występuje substancja dotychczas nieznaną lub niestosowaną w rolnictwie.*

Krajowa Stacja Chemiczno-Rolnicza

Stanisława Żółkiewskiego 17, 05-075 Warszawa, tel. (22) 290 42 05

VIII. NAJCZĘŚCIEJ ZADAWANE PYTANIA

Pytanie: Na jakiej podstawie dokonuje się klasyfikacji produktów na organiczne bądź organiczno-mineralne?

Odpowiedź: Na podstawie składu surowcowego. Jeżeli nawóz lub środek wspomagający uprawę roślin wyprodukowany został wyłącznie z substratów organicznych pochodzenia roślinnego lub/i zwierzęcego, należy go sklasyfikować jako organiczny. Typowym przykładem produktów organicznych są komposty wyprodukowane z surowców takich jak biomasa roślinna czy osady ściekowe, poferment czy obornik poddany procesom przetwarzania, np. suszenia i granulowania. W przypadku dodatku w postaci komponentu mineralnego, np. wapna nawozowego czy mączek skalnych, produkt zostanie sklasyfikowany jako organiczno-mineralny. Podobnie stymulator wzrostu, który zawiera kwasy humusowe ekstrahowane za pomocą mineralnych ekstrahentów, np. wodorotlenku potasu, należy sklasyfikować jako organiczno-mineralny.

Pytanie: Jaka jest różnica pomiędzy nawozem a środkiem poprawiającym właściwości gleby?

Odpowiedź: Przepisy prawne nie precyzują wymagań jakościowych odnośnie środków poprawiających właściwości gleby w zakresie składu surowcowego ani parametrów jakościowych. Dlatego komposty czy produkty pofermentacyjne wprowadzane są do obrotu zarówno jako nawozy, jak i środki poprawiające właściwości gleby. Zaleca się jednak, aby produkty spełniające wymagania jakościowe odnośnie minimalnej zawartości składników pokarmowych oraz substancji organicznej klasyfikowane były jako nawozy. W przypadku nawozów organicznych, jeżeli proces produkcyjny nie gwarantuje uzyskania wymaganej zawartości substancji organicznej, produkt taki klasyfikuje się jako środek poprawiający właściwości gleby. Typowymi środkami poprawiającymi właściwości gleby pochodzenia mineralnego są mączki mineralne, w tym mączki bazaltowe, które zawierają niewielkie ilości składników mineralnych, w formach trudno przyswajalnych przez rośliny, których uwalnianie rozłożone jest w czasie.

Pytanie: Jaka jest różnica pomiędzy nawozem a stymulatorem wzrostu?

Odpowiedź: Zasadniczym kryterium jest sposób oddziaływania produktu na rośliny. Nawozy mają na celu dostarczanie roślinom składników pokarmowych, natomiast stymulatory wzrostu wpływają korzystnie na procesy fizjologiczne zachodzące w roślinach. Znaczna grupa stymulatorów wzrostu ma w swoim składzie ekstrakty roślinne zawierające również składniki pokarmowe, często na poziomie wymaganym dla nawozów w postaci płynnej, nie zmienia to jednak ich stymulującego charakteru działania. Należy podkreślić, że stymulatory wzrostu aplikowane są w stosunkowo niewielkich dawkach, dlatego często sposób aplikacji stanowi kryterium przesądzające o klasyfikacji produktu. Typowymi stymulatorami wzrostu są produkty zawierające kwasy humusowe czy aminokwasy. Stosowane w znacznych ilościach mogą oddziaływać toksycznie na rośliny. Zgodnie z wytycznymi w zakresie prawa krajowego w przypadku stymulatorów wzrostu nie należy deklarować zawartości składników pokarmowych, co jest warunkiem koniecznym w przypadku nawozów.

Pytanie: W jaki sposób należy sklasyfikować produkty mineralne z dodatkiem mikroorganizmów, np. nawozy mineralne otoczkowane pożytecznymi mikroorganizmami na nośniku?

Odpowiedź: Jako nawozy mineralne. W tym przypadku dodatek surowca pochodzenia organicznego, tj. mikroorganizmów, nie zmienia podstawowej funkcji nawozu, jaką jest dostarczanie składników pokarmowych roślinom. Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku dodatku do nawozów mineralnych w niewielkich ilościach np. kwasów humusowych czy ekstraktów roślinnych. Producent deklaruje jako dodatkowy parametr zawartość mikroorganizmów potwierdzoną stosownymi wynikami badań. Znaczny udział surowców pochodzenia organicznego, gwarantujący uzyskanie zawartości substancji organicznej na wymaganym poziomie co najmniej 20%, zmienia klasyfikację produktu na organiczno-mineralny.

Pytanie: Czy środki poprawiające właściwości gleby podlegają badaniom rolniczym?

Odpowiedź: Środki poprawiające właściwości gleby mogą być zwolnione z badań rolniczych pod warunkiem, że ich skład surowcowy, jakościowy oraz sposób stosowania będą jednoznacznie wskazywały na korzystne oddziaływanie środka na właściwości gleby. Zwolnieniu z badań rolniczych podlegają głównie produkty, które dostarczają znacznych ilości składników nawozowych lub materii organicznej, np. komposty czy poferment z biogazowni rolniczych. Produkty, których wpływ na żyzność gleby jest nieudokumentowany bądź jego deklarowany sposób działania budzi wątpliwości podmiotu opiniującego, podlegają badaniom rolniczym.

Pytanie: Czy produkty zawierające pożyteczne mikroorganizmy mogą zostać wprowadzone do obrotu jako stymulatory wzrostu?

Odpowiedź: Zgodnie z prawem krajowym produkty, które w składzie zawierają wyłącznie mikroorganizmy (w tym pożywkę) nie mogą być rejestrowane jako stymulatory wzrostu. Produkty takie klasyfikowane są jako nawozowe produkty mikrobiologiczne, które nie podlegają procedurze wprowadzenia do obrotu, a jedynie zgłoszeniu do Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowego Instytutu Badawczego, który prowadzi wykaz tych produktów. Jeżeli w skład produktu oprócz mikroorganizmów wchodzi inne surowce niebędące pożywką dla mikroorganizmów, np. ekstrakty roślinne czy kwasy humusowe, produkt może być sklasyfikowany jako środek wspomagający uprawę roślin, pod warunkiem wykazania jego deklarowanego sposobu działania na rośliny lub na glebę na podstawie przeprowadzonych badań rolniczych.

Pytanie: Czy w przypadku nawozowego produktu mikrobiologicznego konieczne jest deklarowanie składu mikrobiologicznego w odniesieniu do konkretnego szczepu czy gatunku?

Odpowiedź: W tym przypadku zachowana jest dowolność.

Pytanie: Czy deklarowane zawartości składników pokarmowych w nawozach i środkach poprawiających właściwości gleby muszą być zbieżne z wartościami oznaczonymi w laboratorium?

Odpowiedź: Nawozy organiczne i organiczno-mineralne charakteryzują się pewną zmiennością pod względem składu jakościowego, dlatego deklarowane minimalne zawartości są zwykle niższe od wartości oznaczonych w laboratorium. Należy jednak zaznaczyć,

że pomiędzy wartościami deklarowanymi a oznaczonymi nie może występować zbyt duża rozbieżność. Wynika to z konieczności ustalenia dawek nawozów pod rośliny uprawne na podstawie deklarowanej przez producenta minimalnej zawartości składników pokarmowych – przy zbyt dużych rozbieżnościach zalecane dawki mogą nie odzwierciedlać rzeczywistych ładunków składników pokarmowych wnoszonych do gleby.

Pytanie: **Jakie parametry jakościowe należy deklarować w przypadku stymulatorów wzrostu?**

Odpowiedź: Stymulatory wzrostu to grupa bardzo zróżnicowana pod względem składu surowcowego oraz sposobu oddziaływania na rośliny. Na rynku dostępne są zarówno stymulatory mineralne, organiczne, jak i organiczno-mineralne. Znaczną grupę tych produktów stanowią preparaty zawierające kwasy humusowe czy aminokwasy. W przypadku tych preparatów najważniejszym parametrem jakościowym będzie właśnie zawartość kwasów humusowych i aminokwasów, które uznać należy za „substancje działające”, czyli przesądzające o sposobie oddziaływania preparatu na roślinę. Często jednak w skład preparatu wchodzi np. wyciągi roślinne, których udział trudno określić metodami laboratoryjnymi, dlatego deklarowanymi parametrami są m.in.: zawartość węgla organicznego, zakres pH, gęstość (w przypadku preparatów w formie płynnej).

Pytanie: **Czy każdy poferment jest produktem pofermentacyjnym zgodnie z ustawą o nawozach i nawożeniu?**

Odpowiedź: Jedynie poferment wyprodukowany w biogazowniach rolniczych z substratów, które określone zostały szczegółowo w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 października 2023 r. w sprawie szczegółowej listy substratów możliwych do wykorzystania w biogazowni rolniczej (Dz.U. z 2023 r. poz. 2230) oraz spełniający wymagania, które określone zostaną w stosownym rozporządzeniu ministra właściwego do spraw rolnictwa w zakresie dopuszczalnych wartości zanieczyszczeń.

Pytanie: **Na jakich zasadach będzie wprowadzany do obrotu poferment nieodpowiadający definicji produktu pofermentacyjnego?**

Odpowiedź: Poferment nieodpowiadający definicji produktu pofermentacyjnego, np. powstający w produkcji biogazu z surowców niewymienionych w rozporządzeniu ministra właściwego do spraw rolnictwa będzie mógł być wprowadzany do obrotu jako nawóz lub środek poprawiający właściwości gleby, podlegający zwykłej procedurze opiniowania przez uprawnione jednostki na podstawie decyzji ministra rolnictwa i rozwoju wsi, jako produkt nawozowy CE zgodnie z rozporządzeniem 2019/1009 bądź jako odpad metodą odzysku R10. W tym przypadku producent ma prawo wyboru ścieżki legislacyjnej.